

РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНОЮ КОМПЕТЕНТНІСТЮ ВЧИТЕЛІВ ФІЛОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Л.О.ЛУЗАН

Україна, м. Харків, КВНЗ "Харківська академія неперервної освіти"

Педагогічні колективи загальноосвітніх навчальних закладів працюють над виконанням завдань формування якісної освіти. Провідна місія у виконанні цього завдання належить учителям, бо істотно поліпшити якість навчання, виховання й розвитку учнів можна лише за умови цілеспрямованого, систематичного, послідовного удосконалення уроку як основної форми організації навчально-виховного процесу.

Основним підходом до впровадження системи навчання й виховання в сучасній школі залишається класно-урочна система, за якої провідною формою організації навчально-виховної роботи є урок. І хоча класно-урочна система існує понад три століття вона виправдала себе, бо на уроці закладається фундамент освіченості й вихованості учнів. Від уроку, за висловлюванням В.О. Сухомлинського, тягнуться незримі зв'язки з інтересами, запитами, уподобаннями школярів.

Сучасна школа прагне до того, щоб ширше використати можливості уроку як випробуваної форми організації навчання й виховання учнів. Завдання, поставлене перед кожним учителем, щоб кожний урок сприяв розвитку пізнавальних інтересів школярів, здобуттю навичок самостійного поновлення знань, прищеплював любов до праці, щоб вивчення основ наук було тісно пов'язане з сучасним життям.

Сьогодні, згідно з вимогами Державних стандартів базової й повної середньої освіти учнів необхідно змінювати традиційні рамки уроку, посилювати його місткість, підвищувати рівень індивідуалізації навчання й самостійної роботи учнів, розвивати їх творчу активність. Нині сучасним уроком вважають таку форму навчання, яка своїми цілями (освітньою, розвивальною, виховною), змістом, структурою та методами проведення відповідає найновішим вимогам теорії й практики навчання в школі і є високоефективною. [8] І тому сучасний урок має бути спрямований на високі кінцеві результати, на підвищення рівня якості й ефективності навчання, на всебічний розвиток особистості.

Уроки української мови традиційно поділяють на дві групи:

- Аспектні уроки
- Уроки з розвитку мовлення.

Мета аспектних уроків – на основі засвоєння теоретичних лінгвістичних відомостей сформувати й розвинути в учнів частково мовленнєві, або первинні, уміння й навички (фонетичні, лексичні, словотвірні, правописні тощо). Тут переважають вправи, спрямовані на вивчення окремих одиниць мови (звуків, морфем, слів, словосполучень, речень). *Уроки розвитку мовлення* покликані формувати й розвивати в школярів комунікативні (вторинні) вміння й навички. На цих уроках доцільно широко використовувати різні засоби навчання (мовні, аудіовізуальні тощо), які дають змогу створювати потрібні для занять мовні ситуації. Усе це допомагає учням оволодіти мовою як засобом спілкування, набути належних комунікативних умінь і навичок.

Для чіткої організації навчально-виховного процесу ці групи уроків відповідно поділяють на типи залежно від поставлених педагогічних завдань:

За змістом навчального предмета	За основними способами проведення уроків.
---------------------------------	---

У дидактичній і лінгводидактичній літературі цей поділ ґрунтується на різних ознаках, а тому й досі немає єдиної, загальновизнаної типології уроків, хоч сама проблема класифікації їх сягає ще середини минулого століття.

Розглянемо традиційні класифікації уроків (О. Пометун, Л. Пироженко, Г. Шелехової, М. Пентиліук). Класифікація уроків за *дидактичною метою, технологією й засобами навчання* (О. Пометун, Л. Пироженко):

- 1) урок вивчення нового матеріалу;
- 2) урок формування й удосконалення умінь і навичок;
- 3) урок закріплення й застосування знань, умінь і навичок;
- 4) урок узагальнення й систематизації знань;
- 5) урок контролю й корекції знань, умінь і навичок.

Класифікація уроків мови – гнучка система, що сформувалася історично й здатна, щоразу змінюючись, забезпечувати навчання мови на різних освітніх етапах. Тим часом реформування й стандартизація мовної освіти чекає нових досліджень і наукового осмислення типології уроків української мови.

З метою ґрунтовного ознайомлення з методикою проведення уроків пропонуємо деякі підходи до їх аналізу на основі досвіду науковців, методистів, учителів-практиків.

Схема аналізу уроку

1. Дата.
2. Клас, школа.
3. Предмет.
4. Учитель.
5. Мета відвідування (контроль навчального процесу; обмін досвідом; ознайомлення з методикою опитування, викладання нового матеріалу, застосування ТЗН і наочних посібників, закріплення вивченого матеріалу, контролю і перевірки вивченого).
6. Навчальна документація вчителя (календарно-тематичні плани, поурочний план, план-конспект, класний журнал).
7. Обстановка в класі (підготовленість дошки, робочих місць учнів, наочних посібників, ТЗН, санітарно-гігієнічні норми та ін.).
8. Зовнішній вигляд учнів.
9. Тема уроку. Відповідність програмі, календарно-тематичному плану.
10. Мета уроку (навчальна, розвивальна, виховна).
11. Очікуваний результат.
12. Тип уроку (урок засвоєння нових знань; урок формування вмінь; урок застосування знань, умінь; урок узагальнення і систематизації; урок контролю і корекції; комбінований).
13. Обладнання. Наочність. Доцільність використання. Відповідність навчальним, естетичним, гігієнічним вимогам.
14. Зміст уроку та його структура (доцільність типу уроку та його структури, послідовність та доступність викладання, зв'язок з іншими предметами, зв'язок з попереднім матеріалом, зв'язок з життям і практикою):
 - 14.1. Організація класу.
 - 14.2. Повідомлення теми, мети; мотивація навчальної діяльності; прогнозування результатів.
 - 14.3. Перевірка вивченого матеріалу. Опитування (фронтальне, індивідуальне, усне, письмове, комбіноване).

Результати опитування

№ з/п	Прізвище, ім'я учня	Оцінка	Примітка

- 14.4. Актуалізація опорних знань.
- 14.5. Первинне усвідомлення навчального матеріалу.
- 14.6. Узагальнення і систематизація знань.
- 14.7. Підсумок.
- 14.8. Домашнє завдання (доцільність, обсяг, пояснення його виконання, різноманітні завдання, додаткові, творчі, завдання на вибір).
15. Висновки по уроку (рівень проведення уроку; досягнення мети; методи, прийоми навчання; використання інноваційних технологій; шляхи закріплення й удосконалення позитивних якостей уроку; шляхи усунення недоліків).
16. Обмін досвідом.

17. Урок відвідав (ПБ, посада).
18. З аналізом уроку ознайомлений (ПБ, підпис).

Орієнтовна схема самоаналізу уроку

1. Які навчально-виховні завдання планувалося вирішити й чому?
2. Обґрунтування плану уроку з урахуванням мети, змісту, форм, методів та засобів навчання.
3. Як передбачалося враховувати навчальні можливості учнів?
4. Чим керувався вчитель при підготовці до уроку?
5. Як було реалізовано тематичний план уроку?
6. Самооцінка проведення уроку.

Наша мета—перетворити знання на інструментарій, а не на мотлох у комірчинах інтелекту. Отже, до дії! Шляхи підвищення ефективності традиційного уроку — це вміння творчо застосувати знання про типи та структуру традиційного уроку, ефективний вибір оптимальних навчальних методів та прийомів, творче застосування раніше використовуваних методів в абсолютно новому форматі, зокрема з використанням комп'ютерного обладнання, доступу до мережі Інтернет. Інновація — це не щось абсолютно нове в педагогіці, це продукт перетворення. Отже, інноваційний підхід до навчання — це передовсім знання вчителем базових наукових основ організації та проведення уроку відповідно до дидактичної мети, творче застосування знань, пошук нових зв'язків та співвідношень, розгляд у різних моделях і контекстах.

Література:

1. Джумська Л.В. Урок як показник майстерності вчителя. — Аналіз уроку: планування, методика, технологія проведення, аналіз. — Харків.: Вид. група "Основа", 2006.— 144 с.— (Б-ка журн. "Управління школою"; Вип. 2 (38))
2. Контрольно-аналітична діяльність у школі / Упоряд. М. Голубенко. — К. : Шк. світ, 2007. — 128 с. — (Б-ка "Шк. світу")
3. Онищук В.А. Типи й структури уроків в школи. — К., 1976. — 183 с.
4. Пекельна В.С. Управління школою. У. 2 ч. Вид. гр. "Основа", 2004
5. Підласий І.П. Як підготувати ефективний урок: Книга для вчителя. — К., 1989. — 204 с.
6. Скаун В.А. Проведення и анализ уроков по специальным и общетехническим предметам. М., 1980. — 89 с.
7. Сорочан Т. Професійне управління сучасною школою // Управління освітою. — 2005. — № 1 (97)